

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 614/2016-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. augusta 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Sabínou Hodoňovou, Mariánske námestie 31, Žilina, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 38/2011 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 38/2011 porušené boli.

2. [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Čadca je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 303,16 € (slovom tristotri eur a šesťnásť centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Sabíny Hodoňovej, Mariánske námestie 31, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 614/2016-11 z 28. septembra 2016 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 38/2011 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je v procesnej pozícii odporcu „*o určenie výživného pre plnoleté dieťa*“, dochádza k zbytočným prietahom. Poukázal na to, že jeho syn, [REDAKOVANÉ], podal návrh na začatie konania 28. februára 2011, popísal priebeh napadnutého konania a vytkol, že napadnuté konanie ku dňu podania sťažnosti prebieha už 5 rokov a 4 mesiace. Sťažovateľ tiež konštatoval, že „*Vzhľadom na právnu a faktickú zložitosť veci ako aj na správanie sa sťažovateľa v konaní nie je trvanie tohto konania v súlade s požiadavkou*

prejednávania veci bez zbytočných prietáhov a v primeranej lehote. Naopak, trvanie konania je neprímerane dlhé a v rozpore s právom na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľovi v konaní nebola poskytnutá účinná a rýchla ochrana jeho práv.“.

3. Sťažovateľ podal 9. februára 2012 okresnému súdu podanie označené ako „*Sťažnosť nielen na prietahy*“, v ktorom okrem iného v bode 10 namieta prietahy v napadnutom konaní. Jeho sťažnosť bola listom podpredsedu okresného súdu z 10. februára 2012 vyhodnotená ako nedôvodná. Sťažovateľ následne požiadal Krajský súd v Žiline (ďalej len „*krajský súd*“) o prešetrenie vybavenia jeho sťažnosti. Okresný súd ho listom zo 4. júla 2012 informoval, že aj po prešetrení vybavenia sťažnosti krajským súdom nie je jeho sťažnosť vo vzťahu k napadnutému konaniu dôvodná. Listom z 18. augusta 2012 sťažovateľ opakovane požiadal o prešetrenie vybavenia sťažnosti. Krajský súd konštatoval, že sťažnosť bola vybavená riadne.

4. Sťažovateľ tiež uviedol, že 5. decembra 2014 bola ústavnému súdu doručená jeho sťažnosť, ktorou namietal porušenie svojich práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd o uvedenej sťažnosti sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. I. ÚS 216/2015-17 z 13. mája 2015, ktorým jeho sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú z dôvodu, že okresný súd vo veci nebol nečinný a až na malé výnimky konal plynulo. V súvislosti s tým sťažovateľ vytkol, že „*Od vydania uznesenia ÚS do dnešného dňa uplynul takmer rok aj dva mesiace. Za tento čas Okresný súd Čadca vo veci nariadil jedno pojednávanie a vydal jedno uznesenie o tom, že zastupovanie navrhovateľa matkou navrhovateľa, [REDAKOVANÉ], nepripúšťa.“.*

5. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a aby prikázal okresnému súdu zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

6. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. Spr 1928/16 z 22. novembra 2016 doručeným ústavnému súdu 25. novembra 2016 vyjadrila k sťažnosti predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla stručný opis priebehu napadnutého konania a poukázala na to, že *„Vo veci boli spôsobené prietahy v konaní čiastočne spôsobené súdom ale aj samotnými účastníkmi konania (odročovanie pojednávani, potreba ustáliť okruh účastníkov).“*.

7. Predsedníčka okresného súdu zároveň vo vyjadrení vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. K uvedenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu na základe výzvy ústavného súdu právna zástupkyňa sťažovateľa stanovisko nezaujala, vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 9. decembra 2016 len vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. Písomným podaním doručeným ústavnému súdu 29. mája 2017 predsedníčka okresného súdu doplnila svoje vyjadrenie k sťažnosti. Okrem iného uviedla, že *„Na pojednávani dňa 16. 12. 2016 bolo vo veci rozhodnuté. Proti rozsudku podala dňa 3. 4. 2017 odvolanie [REDAKOVANÉ]. Dňa 24. 4. 2017 bolo nariadené zaslať odvolanie na vyjadrenie. K odvolaniu sa dňa 18. 5. 2017 vyjadril [REDAKOVANÉ].“*. Zároveň bolo k uvedenému podaniu priložené vyjadrenie zákonnej sudkyne, v ktorom poukázala na svoju nadmernú pracovnú zaťaženosť, množstvo jednorazovo pridelených spisov, ich skladbu a náročnosť.

10. K uvedenému doplnenému vyjadreniu predsedníčky okresného súdu zaujala na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právna zástupkyňa sťažovateľa. Táto vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 19. júna 2017 vyjadrila nesúhlas s tým, že vo veci boli spôsobené prietahy čiastočne aj účastníkmi konania. Prietahy v konaní podľa nej nevznikli zavinením sťažovateľa a *„nie je možné predpokladať, že uplatňovaním si procesných práv účastník konania spôsobuje prietahy v konaní“*. Tiež poukázala na to,

že v napadnutom konaní trvalo viac ako tri roky od jeho začatia, kým bol nariadený prvý termín pojednávania, okresný súd bol vo veci opakovane nečinný a od 6. apríla 2011 do 30. apríla 2014 nerealizoval vo veci žiaden relevantný úkon.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľom označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

15. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

16. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 12 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb, ďalej z § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá (obdobne predtým § 6 a § 100 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok účinného do 30. júna 2016).

18. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam

pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

19. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde ide o určenie výživného pre plnoleté dieťa, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

20. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že nezistil závažné okolnosti na strane sťažovateľa, ktoré by relevantne prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania.

21. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietahov v doterajšom priebehu konania a zistil tieto skutočnosti: Z predloženého súdneho spisu vyplýva, že obdobie od mája 2011 do marca 2014 je poznačené nečinnosťou, ako aj neefektívnou činnosťou okresného súdu, keď tento vykonal len niekoľko úkonov zabezpečujúcich pripojenie s vecou súvisiacich spisov a zisťoval informácie v súvislosti s ustanovením opatrovníka. Prietahy v konaní v tomto období uznal vo svojom vyjadrení aj okresný súd.

22. O nedostatočnej efektívnosti postupu okresného súdu vo veci svedčí aj skutočnosť, že okresný súd zrušil termín pojednávania nariadený na 16. december 2014 z dôvodu, „že nie je ustálený okruh účastníkov konania – zástupcov účastníkov konania vzhľadom k rozhodnutiu o nevyhlúčení pr. zástupcu odporcu z konania“. Okresný súd na pojednávaní konanom 16. októbra 2014 uznesením zamietol návrh navrhovateľa doručený mu 1. októbra 2014, ktorým žiadal zamietnuť zastupovanie odporcu advokátom [REDACTED]. Okresný súd však uvedené uznesenie písomne nevyhotovil a nedoručil ho účastníkom do termínu pojednávania nariadeného na 16. december 2014, preto bol uvedený termín pojednávania zrušený.

23. Ústavný súd tiež poukazuje na to, že uznesenie o nepripustení zastupovania [REDACTED] v napadnutom konaní jeho matkou bolo prijaté takmer po piatich mesiacoch od odročenia pojednávania „za účelom rozhodnutia o procesnom postavení pani [REDACTED] [REDACTED]“.

24. Ústavný súd konštatuje, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

25. Vychádzajúc z týchto skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 38/2011 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

26. Hoci ústavný súd zistil, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, neprikázal mu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 38/2011 konal bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy, pretože uvedené už okresnému súdu prikázal v náleze sp. zn. III. ÚS 41/2016 z 30. marca 2016, ktorým vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v napadnutom konaní, avšak vo vzťahu k inému sťažovateľovi, ktorý je navrhovateľom v napadnutom konaní.

III.

27. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

28. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

29. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

30. Sťažovateľ v sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 €, čo odôvodnil značnou právnou neistotou a doterajšou dĺžkou napadnutého konania.

31. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

32. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

33. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť a neefektívnu činnosť, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľa a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

34. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa si uplatnila trovy konania, ktoré vyčíslila v celkovej sume 440,25 €.

35. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou pozostávajúce z odmeny advokátky a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

36. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2015 v sume 858 €. Ústavný súd tak priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2016 (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie sťažnosti) po 143 €. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľa nárok aj na režijný paušál 8,58 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi, spolu takto predstavuje sumu 303,16 €.

37. Ústavný súd nepriznal náhradu trov konania za úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu, keďže v stanovisku sťažovateľ prostredníctvom svojej právnej zástupkyne neuviedol žiadne nové skutočnosti alebo právne hodnotenia, ktoré by boli spôsobilé podstatne ovplyvniť konečný úsudok ústavného súdu o predmete konania.

38. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

39. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. augusta 2017